

בתי המשפט

000690/02 ת.א		בית משפט מחוזי חיפה	
07/04/2008	תאריך:	כב' השופט נאמן מנחם-ס.נשיא	בפני:

בעניין:

א.כ.א חברה לעבודות הנדסה בנאיות בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד

יעל גרשון

התובעת

הנתבעת שכנגד

- נ ג ד -

הקרן הקיימת לישראל

ע"י ב"כ עו"ד

יריב גוטמן

הנתבעת

התובעת שכנגד

אנטון איברהים

הנתבע שכנגד

פסק דין

1. בפני תביעה ותביעה שכנגד. התובעת (להלן: "אכ"א") תובעת מהנתבעת (להלן: "קק"ל") כשישה מיליון ₪ שמגיעים לה לטענתה בגין ביצוע עבודת הטיית נהר הירדן ליד קיבוץ "בית זרע" מעבר לסכומים ששילמה לה קק"ל וקק"ל תובעת בתביעה הנגדית הן מאכ"א והן ממנהלה אנטון איברהים, סך 600,000 ₪ בגין פיצויים על האיחור בביצוע העבודה וכן החזר תשלומים ששילמה לטענתה לאכ"א ביתר.

2. ואלו עיקרי טענות אכ"א:

א. בספטמבר 1993, פירסמה קק"ל מכרז לביצוע עבודות הטיית מסלול נהר הירדן. אכ"כ זכתה במכרז ובעקבות זאת נחתם בינה לבין קק"ל ביום 12.12.93, הסכם לביצוע העבודה. לפי הסכם זה העלות המשוערת של ביצוע העבודה היה 1,668,100 ₪ צמוד למדד הבניה של אוגוסט 1993.

ב. כבר בתחילת ביצוע העבודות התברר שהיקף העבודה והכמויות הנצרכות להשלמתה גדולים בהרבה ממה שתוכנן וביום 3.7.94, חתמו הצדדים על הסכם שני לפיו הוגדלה הערכת התמורה הכספית בסכום נוסף של כ-632,000 ₪. גם הערכה זו התבררה כשגויה וביום 27.2.95, נחתם הסכם שלישי, לפיו הוגדלה התמורה בכ-700,000 ₪ נוספים.

ג. בהתאם לאמור בהסכם, הגישה אכ"א מדי פעם חשבונות חלקיים ולאחר שאלו נבדקו ע"י המפקח מטעמה של קק"ל ונכונותם אושרה, היא שילמה לאכ"א סכום כולל של 2,704,128 ₪.

ד. לאחר שאכ"א סיימה את ביצוע העבודה היא הגישה ביום 8.4.95, חשבון סופי שכלל את כל העבודות שבוצעו על ידה למעט עבודת תיקון הגביונים, אותם נדרשה לבצע ע"י קק"ל ללא כל הצדקה. התיקון כלל פירוק והתקנה מחדש ואכ"א טוענת בכתב התביעה כי בגין כך מגיע לה סכום נוסף על הסכום שמגיע לה לפי החשבון הסופי שהגישה בסכום כולל של 5,097,331 ₪ (הסכום כולל את ההתיקויות) עוד סך 999,324 ₪.

ה. אכ"א טוענת כי ללא כל הצדקה נמנע המפקח מלאשר את החשבון הסופי והוא עשה עליו תיקונים בלתי מוצדקים תוך מחיקת סעיפים והפחתת תשלומים בגין סעיפים אחרים, הכל כנחזה מנספח ה' לכתב התביעה.

לפי תיקונים אלו נותר לתשלום לדעת המפקח סכום זעום ביחס לסכום שנתבע, אך גם סכום זה נמנעה קק"ל מלשלם.

1. לאחר שאכ"א לא קיבלה את עמדת קק"ל, חזרה בה קק"ל גם מעמדתה בענין יתרת התשלום שעליה לשלם והעלתה טענות סרק כפי שאלו באו לידי ביטוי בתביעה שכנגד.

2. אכ"א טוענת כי אי תשלום הסכומים שהגיעו לה גם לפי עמדת המפקח כעולה מנספח ה', כל שכן אי תשלום הסכום האמיתי שהגיע לה בהתאם לחשבון הסופי שהוגש ע"י אכ"א, גרמו לאכ"א קשיים כספיים גדולים שדירדרו אותה למצב בו הוגבל חשבונה בבנק, היא לא יכלה לעמוד בתשלום המס שהיה עליה לשלם, היא נאלצה למכור ציוד במחיר מוזל ובגין כל אלו תובעת אכ"א פיצוי בסכום נוסף של כמיליון ₪.

3. קק"ל טענה בכתב ההגנה ובתביעה שכנגד את הטענות הבאות:

א. את התשלומים שהיא שילמה לאכ"א היא שילמה על יסוד החשבונות החלקיים שהוגשו לה, אך כאמור בהסכם בין הצדדים, תשלום על יסוד חשבונות חלקיים אינו מהווה הסכמה לטיב העבודות או לנכונות האמור לגביהן בחשבון החלקי לגבי הכמויות והמחירים. כאשר הוגש החשבון הסופי, רק אז בדק המפקח את שהיה צריך לבדוק ומצא שהסכומים ששולמו לאכ"א גבוהים מאלו שהגיעו לה בפועל.

ב. התיקונים שעשה המפקח על החשבון הסופי (נספח ה' לכתב התביעה) אינם מהווים אישור חשבון סופי. זהו מסמך פנימי שנלקח ע"י מי מטעם אכ"א ממשרדי קק"ל ללא אישור ולאחר בדיקת החשבון הסופי ותיקונו בהתאם למפרט שבהסכמים והנספחים שצורפו אליהם, נמצא כי קק"ל שילמה לאכ"א ביתר סך של 94,991 ₪ שבצירוף הפרשי התיקורות הגיע לסך 162,933 ₪.

זו הסיבה שקק"ל לא שילמה לאכ"א כל סכום נוסף מעבר למה ששילמה כאמור בגין החשבונות החלקיים.

ג. בנוסף להחזר הסכום ששולם ביתר תובעת קק"ל מאכ"א גם פיצויים בגין אי השלמת העבודה במועד. בענין זה טוענת קק"ל כי לפי ההסכם הראשון העבודות היו אמורות להתבצע תוך ארבעה חודשים מתחילתן באוקטובר 93. בהסכם נקבע שבגין כל יום של איחור אכ"א תשלם פיצוי קבוע ומוערך מראש של 1,500 ₪. התוספות לפי

ההסכם השני והשלישי הגדילו את היקף העבודות ב-55% ולכן העריכה קק"ל את מועד סיום העבודות ב- 66 ימים, כך שאכ"א היתה אמורה להשלים את ביצוע העבודות תוך 186 יום והיא סיימה אותן באיחור של 345 יום.

קק"ל העמידה את התביעה הנגדית לצורכי אגרה על 600,000 ₪ למרות שהסכום שמגיע לה לדעתה הוא יותר מכפול.

ד. כאמור קק"ל טענה בכתב התביעה שכנגד שגם מנהלה של אכ"א אחראי אישית למחדלים שגרמו הן לעיכוב בביצוע העבודות והן להגשת חשבונות מנופחים ולכן הוגשה התביעה שכנגד גם נגדו אישית.

4. בכתב ההגנה שהוגש ע"י אכ"א בפני התביעה שכנגד, היא טענה את הטענות הבאות:

א. השינויים שנדרשו כעולה מהחזזה השני והשלישי שינו מהותית את היקף העבודה, כך שהמועד לסיומה כפי שנקבע בהסכם הראשון, הפך ללא רלוונטי.

בהתחשב בהיקף העבודה שבוצעה בפועל ובתנאי מזג האוויר, לא היה כל איחור בהשלמת ביצוע העבודות.

אם ועד כמה שיש רלוונטיות למועד שנקבע בהסכם המקורי, הרי שיש למנות את ארבעת החודשים מהמועד של החתימה על ההסכם השלישי ומכאן שהמועד לסיום העבודות הוא 27.6.96, היינו כחודשיים לאחר סיום העבודות בפועל.

ב. תשלום החשבונות החלקיים לאחר בדיקתם ע"י המפקח מהווה אישור והודאה מצד קק"ל לכמויות והמחירים שצוינו בחשבונות וקק"ל לא היתה רשאית לחזור בה מאישור זה בעת בדיקת החשבון הסופי.

ג. האמור בענין זה בהסכם אינו מחייב, שכן ההסכם הוא בגדר חוזה אחיד ויש לבטל את התנאים המקפחים המופיעים בו.

5. הדיון ברוב הטענות של שני הצדדים כפי שהן הובאו לעיל, התייטר לאחר שבישיבה מיום 29.12.04, הודיעו לי באי כח הצדדים שהם מסכימים לכך שביהמ"ש ימנה מומחה מטעמו לענין התביעה ועל יסוד הסכמה זו ולפי הצעת קק"ל, לה הסכימה אכ"א, מיניתי את אינג'נר רונן שטרנברג כמומחה מטעם ביהמ"ש.

לאחר מינוי זה הגישו לי הצדדים הודעה מוסכמת בדבר תפקידו של המומחה, בזו הלשון:

"המומחה יבדוק את החשבון הסופי שהוגש ע"י התובעת לפי ההסכם והנספחים המצורפים לו, בדיקת העבודות שבוצעו בפועל ולפי כל מסמך רלוונטי אחר שימצאו לו הצדדים. המומחה יקבע אם לאשר את הכמויות והמחירים לפי דרישת התובעת בחשבון הסופי או האם לאשר את הכמויות והמחירים שנקבעו ע"י הנתבעת.

על המומחה לבדוק את טענות הצדדים בנוגע לעבודות הגביונים ותיקונם".

6. הסכמה זו מייתרת בעיני את הדיון בשאלה אם אכן היה באישור בתשלום על פי החשבונות החלקיים משום הודאה שלא ניתן לחזור ממנה בעת בדיקת החשבון הסופי, שכן מה שהוסכם כמצוטט לעיל הוא שהמומחה יבדוק את נכונות החשבון הסופי על פי מרכיביו ויקבע אם וכמה מגיע לאכ"א תשלום נוסף על מה שקק"ל שילמה לה.

7. נושא התביעה שכנגד, היינו שאלת העמידה או אי העמידה של אכ"א בלוח הזמנים לא היה כלול מלכתחילה בנושאים אותם הוסמך המומחה לבדוק ולהגיש חוו"ד לגביהם, אך בישיבה מיום 21.9.05, קבעתי לאור טיעוני הצדדים בענין כי אם אמנם נכונה טענת אכ"א שקק"ל עצמה טענה בעת הדיונים בפני המומחה את טיעוניה גם בענין זה, הרי שיש בכך משום הסכמה להרחבת סמכותו. בישיבה שהתקיימה בפני המומחה ביום 4.12.05, הסכימו הצדדים שהמומחה ידון גם בשאלת הלו"ז לאחר שיסיים את הדיון בענינים שנמסרו לבדיקתו מלכתחילה.

תמוה בעיני לכן שקק"ל ניסתה להתכחש להסכמה זו בדיון שהתקיים בפני ביום 4.9.07.

8. המומחה הגיש את חוות דעתו הראשונה לגבי הנושאים שנמסרו לבדיקתו בהחלטה הראשונה ביום 5.11.06, והוא עשה כן לאחר דיונים ממושכים עם הצדדים שערכו כשנה וחצי.

לפי חוות דעת זו מגיע לאכ"א נכון לאפריל 1995, בגין כל העבודות שבוצעו על ידה,

סך כולל של 3,929,703 ₪. הסכום כולל את המגיע לדעת המומחה לאכ"א בנושא תיקון הגביונים לאחר שהמומחה מצא שאכן לא היתה הצדקה בדרישת קק"ל לפרוקם והתקנתם מחדש.

9. הצדדים שלחו למומחה שאלות הבהרה ולפי התשובה לשאלת ההבהרה מס' 1 של אכ"א, תיקן המומחה את חוות דעתו לטובת אכ"א בסכום נוסף של 18,344 ₪. לפי התשובה לשאלת הבהרה מס' 199, מטעם קק"ל, הפחית המומחה סך 25,000 ₪, כך שסכום החשבון המאושר לאחר התיקונים הנ"ל עומד על סך 3,923,047 ₪.

10. קק"ל שכאמור הציעה את שם המומחה, לא היתה מרוצה מהתוצאה והיא ביקשה לפסול את חוות דעת המומחה. כן היא ביקשה לחקור את המומחה על חוות דעתו. אני דחיתי את בקשת הפסילה ואינני מוצא כל סיבה לא לקבל את חוות דעתו של המומחה כפי שהוגשה.

11. ביום 2.1.08, הגיש לי המומחה את חוות דעתו השניה בענין התביעה הנגדית. בסעיף 5 של חוות הדעת כותב המומחה שלדעתו אכ"א עמדה בלוח הזמנים.

12. חייב אני לומר שהתרשמתי עמוקות מהעבודה היסודית שעשה המומחה. בהחלטתי מיום 31.7.07 בבקשה שהוגשה על-ידי קק"ל לפסילת חוות דעת המומחה, כבר הבעתי דעתי באשר לטענות קק"ל נגד חוות הדעת. צר לי לומר שהתנהגות קק"ל בענין הנסיונות לפסול את חוות דעתו של המומחה מצטרפת בעיני לחוסר תום הלב שגילתה קק"ל לכל אורך הדרך, לרבות ההמנעות מלשלם לאכ"א אפילו את התשלום שהיה עליה לשלם לדעת המפקח כעולה מנספח ה' לכתב התביעה.

זו ההזדמנות להודות למומחה על העזרה הרבה שהגיש לביהמ"ש בבירורו של תיק זה.

13. אשר לתביעתה של אכ"א לפיצויים בגין הנזק הלא ממוני, אינני רואה מקום לכך.

לא הוכח לי להנחת דעתי כי הדרדרותה הכלכלית של אכ"א נגרמה בשל אי תשלום הסכום שהגיע לה מקק"ל.

לא אוכל לומר שהמנעותה של קק"ל לשלם לאכ"א את הסכום שהמומחה מצא כי עליה לשלם, נגוע בחוסר תום לב. רק לגבי הסכום הזניח למדי שהיה על קק"ל לשלם לפי נספח ה' לכתב התביעה, ניתן לומר שאי תשלומו נגוע בחוסר תום לב. סכום זה בודאי שלא היה יכול לגרום להדרדרות הכלכלית של אכ"א, לפיכך התביעה לפיצוי לא ממוני, נדחית על ידי.

14. המורם מכל האמור הוא:

א. התביעה הנגדית נדחית. אעיר כי לא היתה כל הצדקה מלכתחילה להגיש את התביעה האישית נגד נתבע מס' 2, גם אם היה ממש בטיעונים שבתביעה הנגדית ואני רואה בהגשת התביעה האישית, נסיון של הפחדה ונגישה.

ב. הסכום שקק"ל חייבת היתה לשלם לאכ"א הוא לכן 3,923,047 ש"ח ובניכוי הסך 2,704,128 ש"ח ששולם, היתרה היא 1,218,919 ₪. סכום זה אני משערך על ידי הצמדתי למדד תשומות הבניה לפי המדד הבסיסי שפורסם ב-15.5.95, זאת עד ליום הגשת התביעה ביום 15.8.02. לפיכך אני מחייב את קק"ל לשלם לאכ"א סך של 1,778,792 ₪. מיום זה נושא הסכום הפרשי הצמדה וריבית כחוק. נכון למועד פסק הדין הסכום עומד איפוא על 2,357,049 ₪.

15. בנוסף לכך אני מחייב את קק"ל לשלם לאכ"א את מחצית כל הסכומים שזו שילמה למומחה כשהסכומים צמודים למדד ונושאים ריבית כחוק מיום שהם שולמו ע"י אכ"א למומחה.

16. עוד אני מחייב את קק"ל להחזיר לאכ"א את מחצית האגרה שזו שילמה ותשלם בגין הגשת התביעה כשהסכום צמוד למדד ונושא ריבית כחוק.

אשר לאותו חלק של האגרה שטרם שולם, לפי החלטתי בבקשה שהוגשה לי על ידי אכ"א, אני קובע שהיא תשולם על ידי אכ"א תוך 7 ימים מיום כיבוד פסק הדין על ידי קק"ל, כולו או חלקו.

17. בהתחשב בתוצאה לפיה רק חלק מהתביעה התקבלה, אני מחייב את קק"ל לשלם לאכ"א שכ"ט עו"ד בסך 80,000 ש"ח + מע"מ כדין.

18. אני מאפשר לקק"ל לשלם את התשלומים שחוייבה לשלם לפי פסק דין זה תוך 45 יום מיום מתן פסק הדין. כל סכום שלא ישולם תוך מועד זה, ישא הפרשי הצמדה וריבית כחוק מיום מתן פסק הדין.

ניתן היום ב' בניסן, תשס"ח (7 באפריל 2008) במעמד.

מ. נאמן, שופט

ס. נשיא

ק/אורליג.